

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступення бакалавра
зі спеціальності 6030508 «Фінанси та кредит»
на тему:
«Депозитна політика сучасного банку»

Виконавець:

студент 4 курсу, групи 1
Факультету фінансів та банківської справи
Колосовський І.М.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання)
Гаркуша Ю.О.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Особливість банківської установи, як специфічного виду комерційного підприємства полягає в тому, що основна частина його ресурсів формується за рахунок позикових, а не за рахунок власних коштів. Можливості банків у залученні коштів є лімітованими і обмеженими регламентацією з боку центрального банку в будь-якій державі.

Залучені банками кошти є диференційовані за своїм складом. Головними їх видами є кошти, що залучені банками в процесі роботи з клієнтурою (депозити), кошти, акумульовані шляхом емісії власних боргових зобов'язань (депозитні та ощадні сертифікати).

Актуальність вибору теми роботи пов'язана з баченням проблем банків з формування ресурсної бази і ефективному їх розміщенню в умовах зниження рівня інфляції, стабілізації національної валюти і посилювання вимог органів, що регулюють банківську сферу, саме тому питання управління депозитної політики є дуже актуальною. Під впливом світової фінансової кризи майже всі країни, включаючи Україну, шукають можливості убезпечити себе від небажаних і непрогнозованих наслідків ослаблення банківських систем через повільні темпи економічного росту, неплатоспроможності окремих банків і, як наслідок, панічних настроїв і масового відпливу депозитів.

Метою дослідження є розгляд та оцінка з погляду ефективності планування депозитної політики в банківській системі України та окремо в ПАТ АБ «Південний» в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до мети дослідження було сформульовано такі **завдання кваліфікаційної роботи**:

- Розглянути основи сучасної депозитної політики банку;
- Проаналізувати стан розвитку ринку депозитів України;
- Оцінити депозитну діяльність банку ПАТ АБ «Південний»;
- Проаналізувати вплив індексу споживчих цін на розмір відсоткової ставки за депозитними вкладками;
- Проаналізувати проблеми та шляхи удосконалення формування та реалізації депозитної політики банків.
- запропонувати шляхи удосконалення управління депозитами.

Об'єктом дослідження виступають процеси управління і організації депозитної політики.

Предметом дослідження є теоретично-методичні засади і практичні аспекти щодо здійснення управління депозитами в банківській системі України та на прикладі ПАТ АБ «Південний».

Інформаційною базою дослідження питань управління депозитною політикою, страхування вкладів фізичних осіб банків склали закони України, постанови НБУ, наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: О. Бартош, Р. Коцовська, Б. Грибенкин, А. Бабицький, І. Мельникова, С. Еш,

Г. Белоглазова, Л. Кроливецька, Е. Московець, Л. Мочалова, Р. Герасименко, А. А. Сняк, І.А. Горчакова та інших.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавру складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 21 таблицю, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи депозитної політики банку**» було досліджено, підходи до визначення категорії «Депозитна політика», визначення терміну – депозит та його класифікація.

Відповідно до Положення “Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами”, затверджених постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 року №516, вклад (депозит) - це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Виділено мету депозитної політики:

- підтримання необхідного рівня ліквідності;
- забезпечення диверсифікації суб'єктів депозитних операцій і поєднання різних форм депозитів;
- створення в перспективі умов для підтримання стабільності депозитних коштів;
- залучення необхідного обсягу ресурсів на тривалий термін;
- підтримання взаємозв'язку і взаємної узгодженості між депозитними операціями та операціями з надання кредитів за сумами і термінами депозитів та кредитних вкладень;
- мінімізація вільних коштів на депозитних рахунках;
- проведення гнучкої процентної політики;
- постійний пошук шляхів зменшення процентних витрат за залученими ресурсами;
- сприяння в процесі проведення депозитних операцій отриманню прибутку або створенню умов для отримання прибутку в майбутньому;
- розвиток банківських послуг та підвищення якості й культури обслуговування клієнтів.

Зазначено, що діяльність українських банків регламентується нормативно-законодавчою базою України, а саме Конституцією України (від 28.06.1996 № 254к/96 – ВР). Законом України «Про національний банк України» (від 20.05.1999 № 679 – XIV), Законом України «Про банки та банківську діяльність» (від 07.12.2000 № 2121 – III), депозитною та кредитною політикою банків, Постановою Правління Національного банку

України від 29 грудня 2003 року № 516 «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами».

У другому розділі «**Оцінка розвитку ринку депозитів в Україні**» досліджено, що в останні роки відбувається поступове відновлення банківського сектору. Незначні темпи економічного зростання, контрольована та помірна інфляція, незначна волатильність обмінного курсу сприяли відновленню та поступовому збільшенню попиту населення та представників бізнесу на банківські депозитні послуги. Протягом 2016–2018 рр. ситуація змінилася у бік збільшення обсягів депозитних вкладів.

Як свідчать дані, головним джерелом банківських ресурсів є зобов'язання банків перед вкладниками і кредиторами, частка яких у середньому становить 65-80% від загального обсягу ресурсів, а решта (20-40%) припадає на власний капітал. Також можна прослідкувати зменшення долі розміру зобов'язань банків України з 2017 р. по 2018 р. це явище пов'язане з постановою НБУ №58 Про збільшення капіталу банків України. В продовж 2014 – 2018 років абсолютне значення зобов'язань в загальному в Україні майже не змінилось, в наслідок реорганізації та ліквідації неплатоспроможних банків, в 2014 р. кількість банків складала 180, а вже на 01.01.2018 р. – 77 діючих банків.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2018 р. зменшився і склав 2,6%, тобто 503 495 млн. грн., а вага депозитів у зобов'язаннях банківського сектору продовжує зростати. У 2016-2018 рр. спостерігався значний приплив депозитів корпорацій, зокрема державних монополій. Частка депозитів бізнесу майже зрівнялася з населенням. Частка кредитів Національного банку залишається символічною.

З проведеного дослідження, можемо підкреслити, що найменшу частину станом на 01.12.2019 рік складають кошти терміном більше 2 років – приблизно 3,1 % (28,9 млрд. грн.), кошти строком погашення від 1 до 2 років – 13,5 % (125,6 млрд. грн.), кошти терміном до 1 року складають 34,5 % (322,1 млрд. грн.), а на вимогу – 48,9 % (456,5 млрд. грн.). Таким чином, загальному у банківській системі України переважають залучені кошти на короткі терміни – в основному до 1 року або строком погашення від 1 до 2 років. Це пояснюється тим, що основну частину банківських вкладів є мобілізованими у населення, яке надає перевагу короткотерміновим вкладам із можливістю пролонгації, а юридичні особи переважну частину вкладів зберігають у формі поточних депозитів. Така ситуація, зрештою, і визначає бб строкову структуру кредитів, що надаються банківськими установами, серед яких переважну частину займають короткотермінові кредити, в основному споживчі. За недостатнього обсягу довготермінових ресурсів банківські установи не можуть надавати довготермінові позики, а відтак, і кредитувати розвиток реального сектору економіки.

Основне призначення депозиту – це допомога вкладникові в боротьбі з інфляцією. В 2014–2015 рр. депозитні ставки не покривали втрат вкладників від інфляції. Розрив у 2014 р. становив 12,8 %, а в 2015 – 30,29 %. Протягом

2016-2017 рр. ситуація дещо покращилась, депозитні ставки також не покривали втрат, однак розрив був в рази меншим. Повністю покривали інфляційні втрати депозитні ставки в 2018 р. з різницею +4%. Відповідно до прогнозних даних, індекс споживчих цін у 2019 р. планується на рівні 6,3%, але інфляційні процеси залишаються суттєво залежними від коливань курсу національної грошової одиниці і від рівноваги на валютному ринку.

Аналізуючи коефіцієнт стабільності депозитної бази можемо відзначити, що згруповані показники по банкам України вказують на ризиковану кредитну політику банків особливо в 2017 - 2018 рр., коефіцієнт складає 53% стабільність депозитної бази банків України погіршилась. Оскільки головною метою комерційного банку є отримання прибутку, і кредитні операції займають досить вагоме місце в діяльності банку взагалі, то необхідно створити всі умови для максимального і повного залучення всіх верств населення, всіх суб'єктів господарювання до кредитного процесу. Проте кредитування є досить ризикованою діяльністю, оскільки наявний ризик неповерненості позики, що в свою чергу вже виключає отримання прибутку від даної операції. Тому необхідно зважувати всі ризики.

Аналізуючи діяльність ПАТ АБ «Південний», можемо зробити висновок, що банк спроможний виконувати свої зобов'язання не тільки своєчасно, але й без суттєвих втрат. Можливість забезпечення ліквідності банку пов'язана з наявністю надійної капітальної бази; високою якістю активів і депозитів, їх збалансованістю за строками помірною залежністю від зовнішніх джерел; позитивним іміджем банку; високим рівнем менеджменту.

За результатом розрахунку коефіцієнту стабільності депозитної бази ПАТ АБ «Південний» спостерігаємо недостатню ступінь стабільності депозитної бази банку, оскільки оптимальне значення показника (знаменник – сукупні активи) визначаються на рівні не менше 75%. Банк досягав відповідного значення на 01.01.2015 р. та 01.01.2017 р.

На 01.01.2019 р. коефіцієнт стабільності складає 71%, що свідчить про ризиковану агресивну кредитну політику банку.

У третьому розділі **«Проблеми та шляхи вирішення депозитної політики»** проаналізовано вплив інфляції на депозитні операції банків в міжнародному просторі. Визначено проблеми та шляхи удосконалення формування та реалізації депозитної політики банків.

Було проведено порівняльний аналіз відсоткової ставки за депозитами банківських систем світу, у порівнянні з Україною. Можемо відмітити – країни з стабільною економікою та достатнім рівнем доходу, залучають вклади під значно менший відсоток. Визначено, що інфляція та інфляційні очікування прямо пропорційно впливають на рівень банківських відсоткових ставок.

Також необхідно відзначити, що при підвищенні темпу інфляції банківська рентабельність за депозитами фізичних осіб або не встигає надолужувати інфляцію, або безнадійно відстає. Тобто, не зважаючи на підвищення рівня відсоткових ставок при рості інфляції, саме ефективність роботи банківської системи страждає. Це можна пояснити тим, що банки

стикаються з необхідністю залучати депозити в умовах загострення конкурентної боротьби у банківському середовищі, у т. ч. боротьбі за грошові ресурси, вони (банки) наражаються на небезпеку «відлякати» існуючих та потенційних клієнтів, власне у часи інфляційних підйомів, які супроводжують періоди криз. В той же час, важливим є спостереження впливу на ефективність роботи банківської системи не лише існуючої інфляції, а її провісника – інфляційних очікувань, оскільки сама інфляція значною мірою є залежною від її очікувань.

Обґрунтовано необхідність впровадження бенчмаркінгу у практику діяльності суб'єктів банківського сектору який є інструментом підвищення конкурентоспроможності та прибутковості банків. При цьому його застосування дасть змогу визначити «вузькі» місця в діяльності банківської установи та впровадити у практику господарювання передові рішення лідерів ринку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на здобуття освітнього ступення бакалавра наведено теоретичне узагальнення і вирішення завдань, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення регулювання депозитної політики банків України.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено такі висновки:

Сучасна депозитна політика банків потребує вдосконалення. Серед основних напрямів її підвищення можна назвати:

– введення диференційованих норм до капіталів банків, що приймають строкові вклади від депозитних осіб;

– підвищення рівня життя населення на основі подолання вимушеної неповної зайнятості та безробіття значної частини працездатного населення, удосконалення законодавчих важелів впливу на регулювання процесу майнового розшарування населення, зменшення тінізації грошових доходів громадян;

– фонд гарантування вкладів фізичних осіб повинен підвищити диференціацію ставок збору по валютних та гривневих депозитах. Це дозволить залучати більше вкладів від юридичних осіб і суб'єктів підприємницької діяльності та збільшить депозитний портфель банку;

– ініціювання прийняття законодавчих норм щодо перегляду положень дострокового розірвання депозитних договорів;

– в межах проектів поширенням фінансової грамотності, за необхідне є проведення інформування громадян про переваги депозитів. Окрім поліпшення захищеності та умов депозитів, необхідно також боротись із нерозумінням широкого загалу можливостей та переваг банківських послуг і з стереотипами щодо їх ненадійності;

– альтернативою ощадним вкладом (але не заміщенням) повинні стати додаткові типу депозитів, які заохочують довгострокові заощадження у гривні.

– розробка та впровадження державного механізму управління інфляційними очікуваннями та спекулятивними операціями на фінансовому ринку України. Поступовий перехід держави від режиму таргетування валютного курсу до режиму таргетування інфляції;

- покращення якості обслуговування клієнтів за рахунок використання нових інформаційних банківських технологій, підвищення кваліфікації працівників банку.

- необхідність впровадження бенчмаркінгу у практику діяльності суб'єктів банківського сектору. При цьому його застосування дасть змогу визначити «вузькі» місця в діяльності банківської установи та впровадити у практику господарювання передові рішення лідерів ринку.

Є сенс впровадити на державному рівні (рівні НБУ) проведення наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення вимірювання та прогнозування кризових явищ, інфляції і її очікувань.

Таким чином, загально орієнтовані тенденції реалізації депозитної діяльності банків обумовлені впливом чинників внутрішнього та зовнішнього середовищ, які визначають кредитну політику банківського сектора з урахуванням загального економічного становища. Варто зауважити, що в цілому депозитні операції в Україні розвиваються і стають більш популярними, хоча цей процес як серед самих банківських установ так і залежно від їх величини капіталу, є нерівномірним. Ефективна реалізація депозитних операцій вкрай важлива для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню банківської діяльності в процесі залучення грошових коштів та збереженню їх конкурентних переваг.